

SUNCE ĆE IZACI I
MI ĆEMO PROBATI
PONOVO...

DRUŠTVO OTPORA
ČASOPIS ZA POPULARIZACIJU
KULTURE OTPORA I SOLIDARNOSTI

14. broj (rujan / septembar 2021.)

Časopis 'Društvo otpora' izlazi od 2013. godine u izdavaštvu Mreže anarhistika (MASA-FAO-IFA) iz Hrvatske. U časopisu možete čitati o anarhističkoj analizi i praksi, kao i srodnim društvenim temama iz anarhističkog gledišta. Prethodne brojeve možete pronaći na web-stranici: issuu.com/drustvootpora

U ovom broju donosimo:

Društveni, a ne izmišljeni problemi	2	Najveći radnički ustanak u Americi	22
Anarhističko oslobađanje Pariza	3	Porazi su dio borbe	24
Partijska kontrola nije samoupravljanje	4	Pokret revolucionarne ljevice Čilea	25
Apsolutni prekid s pret. sust. proizvodnje.	5	Djeda španjolskog anarhizma	26
Regionalno obrambeno vijeće Aragona	6	Posljednji antifa huligan	27
Lekcije anarhističkog pokreta Ukrajine	8	Kubanski 'Pokret 26. srpnja'	28
Policjski napad na ljudsku dušu	14	Pjesma 'Ne boj se! Nisi sam!' (Tin Ujević)	29
Navijači 'Gatti Neri' iz Pule	16	Teoretičari zavjere odjebite!	30
Nova autonomija u Chiapasu (Meksiko)	17	Mata Granata - Žilet Žica (YouTube)	30
Neprekinuta crna nit	20	Romantična sumrak kapitalizma	31

Društveni, a ne izmišljeni problemi

Teorijama zavjere uvijek suprotstavljamo realne društvene probleme. Koliko čekaš red kod doktora, koliko plaćaš dopunsко osiguranje, imaš li uopće zdravstveno, ima li tvoj kvart zdravstvenu stanicu, koliko je medicinskih sestara, tehničara i doktora pobjeglo trbuhom za kruhom, koliko čekaš na medicinski zahvat, itd., itd.

Znate li da su čitavi odjeli u bolnicama, od čistačice preko sestre do doktora otišli u Irsku, Njemačku itd. zbog nehumanih radnih uvjeta, a izuzetno niskih plaća? Jeste li svjesni da danas sutra možete umrijeti jer vas neće imati tko zaprimiti?

Medicinska stanica 'dispanzer' u Puli (kolovoz 2021.)

Nemojte nas jebati maskicama i cjepivima. Zbilja nemamo više strpljenja za maloumnike koji ne vide prst pred sobom društvenih nepravdi, ali shvatili su planetarnu zavjeru o koroni. Držite se realnosti i svakodnevnih problema koje imamo. Zauzimajmo se za slabije, za sebe, za susjede i za kolege.

Anarhističko oslobođanje Pariza

Deveta mehanizirana satnija u sklopu bojne Tchad, točnije anarhisti 24. kolovoza 1944. oslobodili su Pariz. Mnogi od njih kao ratne izbjeglice iz građanskog rata u Španjolskoj poslije 1939. priključili su se Pokretu otpora u Francuskoj, jer su vjerovali kada poraze Hitlera da će im saveznici Francuzi pomoći poraziti Franca u Španjolskoj, no to se nikada nije ostvarilo. Franco je vladao diktaturom do svoje

Vojna oznaka bojne Tchad
FOTO: Insignes militaires collections

smrti 1975. godine. Kuriozitet je taj kako je naš pokojni predsjednik Franjo Tuđman u njemu video uzora. No, 150 Španjolaca anarhisti u 9. satniji mehanizirane bojne Tchad, satniji još zvane 'La Nueve' (9 na španjolskom) prvi su ušli u oslobođeni Pariz s CNT-FAI pozdravom i tako ušli u povijest kao anarhisti koji su oslobodili Pariz.

Anarhistički pozdrav. Članovi 'La Nueve' za vrijeme oslobođanja Pariza (24. kolovoza 1944.)
FOTO: CGT València

Partijska kontrola nije samoupravljanje

Na svaki problem komunisti uvijek viču 'treba nacionalizirati!'. Što stoji iza te parole osim jeftinog populizma? Komunisti tvrde kako će upravljanje radnim mjestima i zajednicama, koje danas uglavnom stoji u rukama gazdi i stranaka, bolje i kvalitetnije izgledati u rukama jedne partije i političara. Partije koja će predstavljati radnike iskreno i kvalitetno.

Mi smo imali prilike vidjeti kako partijski političari nezadovoljni opsegom i obujmom privilegija koje su imali u Jugoslaviji, isto to društveno vlasništvo izvoreno revolucijom nacionaliziraju, a zatim predaju u ruke najbeskrupuloznijih tajkuna dok mladi iz cijele zemlje ginu na ratištu opijeni međuetničkom mržnjom.

Kao anarhisti tvrdimo da radna mjesta i zajednice trebaju pripadati ljudima koji тамо rade i žive, kako ti isti ljudi daleko bolje od i jedne radničke partije znaju koji su njihovi interesi. Naša uloga se sastoji od širenja informacija i zauzimanja primjerom kako je uzajamna pomoć daleko bolja od konkurenčije, kako je direktna demokracija bolja od hijerarhije, kako je solidarnost bolja od milostinje i kako je direktna akcija bolja od prepuštanja sudbine u ruke političara.

**Od direktnih akcija do ustanaka!
Od ustanaka do revolucije!
Od revolucije do samoupravljanja!**

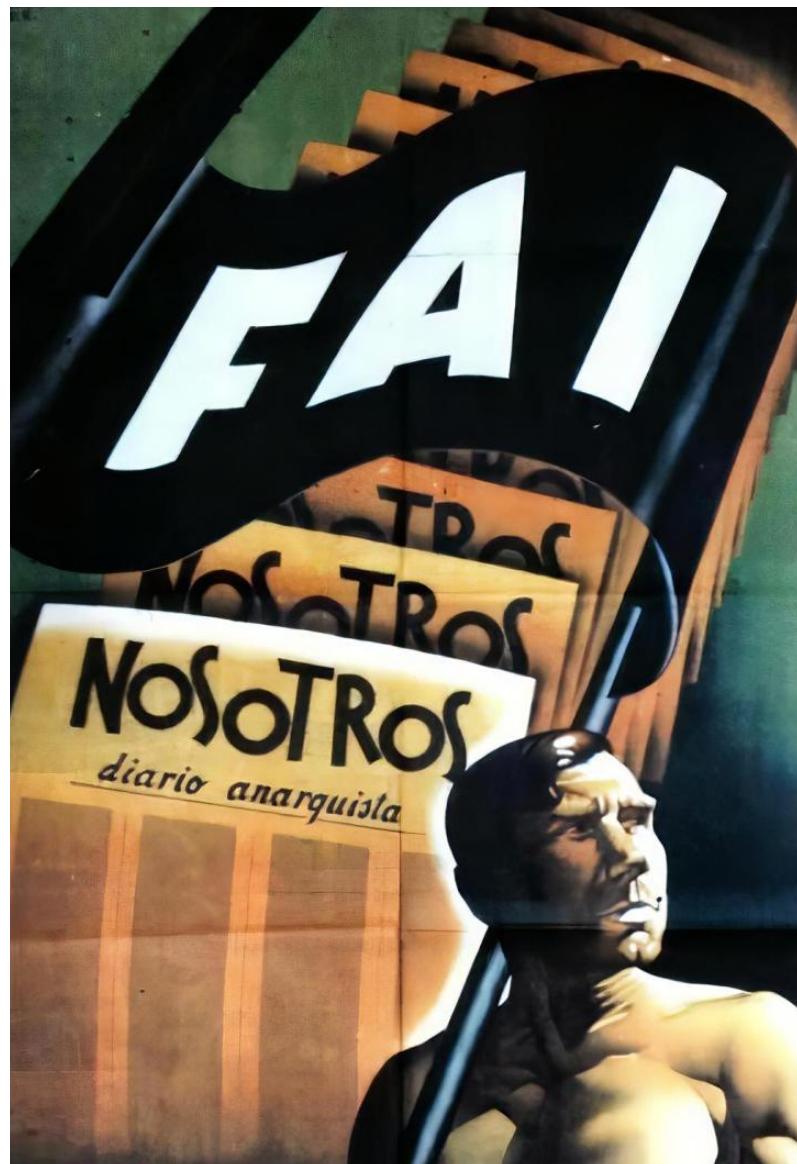

Transparent povodom parlamentarnih izbora (Rijeka, svibanj 2021.)

Apsolutni prekid s prethodnim sustavom proizvodnje

'...najosvješteniji ili radikalni anarhistički radnici odlučuju prijeći sa štrajka na zapljenu kinodvorana i kazališnih dvorana u kojima rade, ukidajući poslodavcima njihova prava i stajući na kraj kapitalističkom sustavu proizvodnje, dok istovremeno održavaju skupštine da odluče o svojoj budućnosti (...)

Kada su sindikati zabavne industrije (ili u njihovom nedostatku, radnici) izbacili poduzetnike i preuzeли vlasništvo na proizvodnim dobrima za upravljanje poduzećima, nametao se sustav poznat kao socijalizacija (kontrola sindikata) ili kolektivizacija (kontrola radnika). To je politika koju usvajaju anarhisti u najvećem dijelu mjesta u Kataloniji, Aragonu i Levantu. U drugim slučajevima (...) kad vlasništvo preuzima državna institucija (...) sustav dobiva ime nacionalizacija (...) opcija koju socijalisti, nacionalisti i komunisti usvajaju i nameću. (...)

'Nosotros', dnevne novine Federacije anarhistika Iberije (FAI) na istoku Španjolske, tijekom Španjolskog građanskog rata (1936.-39.)
FOTO: Los carteles de los luchadores de la Libertad - España 1936

Anarhisti također prihvaćaju zadružarstvo (...) kao dodatni korak prema socijalizaciji (...) ako se zadrži privatno vlasništvo na sredstvima proizvodnje, ali podređujući tržište višem državnom interesu, govorimo o fašističkom sustavu proizvodnje, koju zastupaju frankisti...'.

(O svim detaljima anarhističke samouprave u zabavnoj industriji uputiti se možete u knjizi - Umjetnost, zabava i propaganda pod slobodarskim znakom, Emeterio Diez Puertas, DAF - Zagreb, 2020.)

Centralni anarchistički autoritet / Regionalno obrambeno vijeće Aragona

Mnogi iz neznanja misle kako su anarchisti dezorganizirani, protiv autoriteta i centralizacije. Te laži s posebnim guštom ponavljaju naši neprijatelji iz svih političkih redova, ali i politički nepismeni mladi koji misle kako anarhizam ima veze s pankom i ispijanjem lošeg vina ispred supermarketa.

Anarchisti su kroz povijest bili vrsni organizatori, koji su morali nadmudriti, ali i nadjačati, policiju, vojsku i sudstvo, drugim riječima državu. S druge strane, vrlo brzo su prihvatili i promovirali racionalni autoritet, u smislu priznavanja stručnosti i iskustva nekome, ali i centralizaciju koja se u anarchističkom slučaju odvija od periferije ka centru, odnosno kroz federalizam. Bez organiziranosti, racionalnog autoriteta i federalističkog centralizma nije moguć nikakav uspjeh, a gledajući prirodu niti postojanje uredno organiziranog i efikasnog života.

Ovaj članak donosi nam kratku priču o postojanju Regionalnog obrambenog vijeća Aragona (1936.-37.), kao administrativnog tijela anarhosindikata CNT, koji je za vrijeme revolucije u Španjolskoj tada bio vodeća revolucionarna sila s milijun i po članova u cijeloj zemlji. Vijeće Aragona je rukovodilo istočnim dijelom te španjolske regije, kao

vrhovno tijelo samoupravnih revolucionarnih zajednica i sindikata. Jednogodišnja vladavina anarchista ugušena je staljinističkim terorom, a 11. divizija predvođena komunistom Listerom je bez milosti ubijala seljake i radnike, te rušila njihove samoupravne kolektive – pošto Moskva nije trpjela konkurenčiju na polju radničkog pokreta. Najmanje 700 anarchista, poslije ove akcije komunista, trulilo je po koncentracijskim logorima Španjolske.

Samoupravnu vladavinu ovog centralnog anarchističkog autoriteta na istočnom dijelu Aragona, omogućila je prevlast radničke vojske nad fašistima, te je obrambeno vijeće stupilo na snagu nakon velikog sastanka delegata 139 gradova te regije, 174 delegata iz revolucionarnog sindikata CNT i brojnih drugih delegata anarchističkih vojnih kolona (poput Durrutijeve kolone, kolone Orlova i Crne crvene kolone) koje su na tom terenu odnijele prevlast. Na vrhuncu postojanja je vijeće Aragona predstavljao 450 samoupravnih zajednica te regije. U svom kratkom periodu postojanja vijeće je donijelo popularne i progresivne mјere koje podržavaju samoupravne zajednice, seljake i radnike poput podruštvljavanja polja, zemlje i tvornica, te izgradnje novih škola za djecu. Odlučna akcija komunista vratila je zemlju i tvornice kapitalističkim gazdama, a anarchiste pospremila u

Zastava Regionalnog obrambenog vijeća Aragona (1937./38.)

koncentracijske logore. Polja i plodovi su presušili, anarhistička utopija je ugušena, a komunisti su naknadno ispisivali svoju pobjedničku povijest prešućujući svoju pravu prirodu i zločine nad seljacima, radnicima i anarhistima.

Ovo nije bilo jedino obrambeno vijeće anarhistica na teritoriju Španjolske za vrijeme revolucije, ali je definitivno ostalo kao najpoznatije predstavljajući u jednom trenutku 450 kolektiva. Republika uopće nije bila presretna da unutar njezinog teritorija anarhisti drže vlast, ali su vijeće Aragona priznali kao organ republikanske vlasti na tom teritoriju.

Bilo je ili će priznati anarhiste ili će na tom području nastati vakuum moći kojeg će iskoristiti fašisti. Netko se može pitati pa kako su komunisti porazili najjaču silu u zemlji?

Jednostavno, dok su anarhisti bili na prvoj liniji fronte, komunisti su im ubijali podmladak i rušili zajednice kroz prevaru i lukavstvo, koristeći republikansku vlast, policiju i vojsku. Ove godine, unatoč svemu, obilježavamo 85. obljetnicu najprogresivnije samoupravne radničke i seljačke vlade u povijesti, Regionalno obrambeno vijeće Aragona.

Fotografija: zastava autonomne komune Regionalnog obrambenog vijeća Aragona, čiji je slogan bio ČAST I PRAVDA

Priredilo uredništvo časopisa Društva otpora (svibanj 2021.)

Financirano sredstvima za destabilizaciju države i kapitalizma

Lekcije anarhističkog pokreta Ukrajine

Mahnovistički pokret (1918.-1921.) bio je jedan od najvažnijih događaja ruske revolucije. Masovni pokret seljaka koji su pokušali - i uspjeli - plasirati anarhističke ideje u ekstremno teškim okolnostima (ime 'mahnovisti' uzeto je po Nestoru Mahnu, anarhisti i revolucionaru, kojeg su ukrajinski seljaci i radnici izabrali za svog vođu i njemu u čast prozvali svoj pokret, a u nastavku se mahnovisti, Ustanička vojska, mahnovština i **Crna vojska** koristi za isti fenomen u Ruskoj revoluciji).

Najvažnija lekcija koju možemo naučiti iz iskustva mahnovističkog pokreta kao takvog je jednostavno kako 'objektivni faktori' ne mogu objasniti i ne objašnjavaju degeneraciju ruske revolucije ili jednoumlje boljševika (pristaše Lenjina). Ovo je bio pokret koji se suočio s jednakom lošim okolnostima kao i boljševici ('bijela' kontra-revolucija, ekonomski kriza itd.) ali se nije ponašao na isti način: dok su boljševici potpuno ukinuli **vojnu demokraciju**, mahnovisti su je intenzivno provodili. Boljševici su implementirali partijsko jednouumlje nad sovjetima (samoorganizirani organi revolucionarnih seljaka i radnika), a mahnovisti su ohrabrivali i prakticirali sovjetsku samoupravu. Boljševici su eliminirali **slobodu govora, tiska i okupljanja**, a mahnovisti su je branili i uvodili. Popis je zaista podugačak.

Zbog navedenog, jedna od glavnih obrana boljševičkog mita – kako boljševici nisu imali drugog izbora već se ponašati kako jesu, zbog

'objektivnih faktora' i 'okolnosti' – pada u vodu. Ovo nas dovodi do neizbjegnog zaključka kako je boljševička ideologija utjecala na ponašanje partije, kao i njihova pozicija unutar 'radničke države', i tako utjecala na ishod revolucije. To znači da ublažavanjem boljševičke ideologije ili prakse zbog 'objektivnih faktora', odbijamo priznati da djela i ideje nastale tijekom revolucije nisu 'objektivno' određene već su same po sebi bile važne, i ponekad odlučujući, faktori u samom ishodu.

Uzmimo, primjerice, boljševičku odluku da izdaju mahnoviste 1920. Nijedna izdaja nije prethodno 'objektivno odlučena', ali imala je savršenog smisla iz perspektive koja bi izjednačila revoluciju s 'partijskim jednoumljem'. Činjenica kako je prva izdaja bez sumnje produžila trajanje građanskog rata, tako što je dala 'Bijelima' prostora da se reorganiziraju pod Wrangelom (ruski general koji je okupio sve anti-boljševike od socijal-demokrata i republikanaca, do monarhista i ultranacionalista), imala je utjecaj na boljševičku teoriju i praksu kao i na 'objektivne faktore' s kojima se ista morala suočiti.

Kao takvi, mahnovisti ('Ustanička vojska') daju kontra-primjer uobičajenom proboljševičkom mišljenju kako su užasi građanskog rata bili odgovorni za degeneraciju boljševičke partije i revolucije. Riječima povjesničara Christophera Read-a:

„Ustanička vojska [...] bila je organizirana dobrovoljno i poštovala je **princip izbora zapovjednika i osoblja**. Propise se sastavljalo iz prijedloga vojnika, a odobravalo ih se na sastancima odjela kojih su ih se ticali. Drugim riječima, ova je vojska utjelovljivala principe vojničkog pokreta iz 1917., principe koje su boljševici odbacili kada su osnovali Crvenu armiju, navodno zbog njihovog lošeg učinka na efikasnost u borbi – karakteristiku koju su boljševici otkrili tek nakon što su došli na vlast na temelju promoviranja istih tih principa.

No, ustanička vojska, s obzirom na svoju veličinu i opremljenost, bila je vrlo učinkovita. Neki su joj čak pripisivali veće zasluge za poraz Denjikina (general ruske carske vojske) nego Crvenoj armiji. Boljševicima je trebalo jako puno truda, uključujući i uhićenje ili smaknuće tisuća ljudi, kako bi uspostavili mir u regiji. [...] Čak i nakon vojnog razdora Ustaničke (crne, anarchističke) vojske, trebalo im je šest mjeseci da se pobrinu za sve zaostatke. [...] Unutar svog područja djelovanja, koje se sastojalo od samo 2-3% ukupne populacije europske Rusije, Ustanička vojska bila je bez sumnje jako učinkovita. Iako ne možemo znati kako bi se povijest odvijala da su stvari bile drugčije, Ustanička vojska daje nam razloga vjerovati kako je narodni revolucionarni rat vrste koju je predstavljao bio barem onoliko učinkovit, unutar državnih razmjera i s resursima na raspolaganju diljem zemlje, kao Trocki i nemilosrdna centralizacija Crvene armije. No, ne bi bila kompatibilna s nameantanjem vizije boljševičkog vodstva. Kada je Ustanička vojska istjerala neprijatelja s nekog područja, **ohrabrla je lokalno stanovništvo** da sâmo rješava svoje probleme. Gdje je Crvena armija nešto preuzela, Čeka (tajna policija) bi

Nestor Mahno (1888.-1934.). FOTO: Махновцы/Facebook

ubrzo slijedila. Sâmi boljševici su energično uništavali ideale samoupravljanja iz 1917.

Kad se ovo pitanje razmotri, moguće je – iako se ne može logički zaključiti – kako je duboko ukorijenjeno **jednoumlje boljševika**, a ne građanski rat kao takav, doveo do izgradnje izrazito centraliziranog sistema koji je ciljao na kompletну kontrolu nad političkim i mnogim drugim aspektima društvenog života. Moglo bi se čak reći, iako je možda nemoguće dokazati, da je težnja jednoumlju – daleko od osiguravanja pobjede – gotovo dovela do katastrofe. Ako ništa, pomogla je otuđiti mnoge radnike koji su se osjećali prevareno zbog ishoda revolucije, i potpora ovom režimu bila je [...] daleko od ujednačene čak i među radnicima. [...] Moguće je kako su radnici postajali sve otuđeniji kao rezultat boljševičkih mjera da im onemoguće izraziti svoju rastuću

listu žalbi. [...] Daleko od toga kako je bila 'potrebna' ili čak funkcionalna, opsesija boljševičkog vodstva izvanjskim nametanjem discipline i autoriteta radnicima, možda je čak učinila zadatak pobjede u ratu težim i skupljim. Ako pogledamo Mahnov kontra-primjer, onda to doista i jest učinila.“

Još jedna ključna lekcija koju bi trebalo naučiti iz mahnovističkog pokreta jest važnost primjene ideja koje ste zagovarali prije i za vrijeme revolucije. Ciljevi i sredstva su povezani time što sredstva oblikuju cilj, a cilj inspirira sredstva. Zbog toga, ako se zagovara snaga i sloboda radničke klase, ne smije se te ciljeve odbaciti tijekom revolucije, ako ujedno nije osigurano njihovo ostvarivanje nakon iste. Kako je pokazao mahnovistički pokret, čak ni najteže situacije ne moraju ometati **primjenu revolucionarnih ideja**.

Važnost poticanja autonomije radničke klase također se vidi kroz iskustvo mahnovista. Problemi suočavanja sa socijalnom revolucijom su brojni, kao i problemi vezani uz izgradnju novog društva. Rješenja ovih problema nije moguće naći bez aktivnog i potpunog sudjelovanja radničke klase. Kao što mahnovistički kongresi i sovjeti pokazuju, slobodna rasprava i smisleni sastanci su jedina sredstva, prvenstveno, da se osigura kako su ljudi radničke klase '**gospodari vlastitih života**', da 'sami čine revoluciju', da su 'dobili slobodu'. „Oduzmite im tu vjeru“, naglašava ruski anarhist Aleksandar Berkman, „lišite narod moći postavivši neki autoritet iznad njih, bila to politička stranka ili vojna organizacija, i zadali ste fatalan udarac revoluciji. Oduzeli biste mu glavni izvor snage – masu.

Kao drugo, ta sredstva dozvoljavaju sudjelovanje svih u rješavanju problema revolucije i konstrukcije novog društva. Bez njih, pravi socijalizam ne može nastati, i u najboljem slučaju, nastao bi neki oblik opresivnog državnog kapitalističkog režima (kao što pokazuje boljševizam). Novo društvo treba slobodu eksperimentiranja, kako bi se nesputano prilagodilo problemima s kojima se suočava, kako bi se uskladilo s potrebama i nadama onih koji ga čine. Bez slobode i autonomije radničke klase, javni život postaje osiromašen, jadan i ukočen, dok se opći poslovi daju u ruke nekolicini vođa na vrhu društvene hijerarhije, koji ne mogu shvatiti, a kamoli riješiti, probleme koji pogađaju društvo. Sloboda dozvoljava radničkoj klasi da preuzme aktivnu ulogu u revoluciji. Ograničavanje slobode radničke klase predstavlja **birokratizaciju revolucije**, jer se nekoliko stranačkih vođa ne može nadati upravljanju i vladanju životima milijuna bez snažnog državnog aparata. Jednostavno rečeno, emancipacija radničke klase je zadatak sâme radničke klase. Ili ljudi radničke klase stvaraju socijalizam (što zahtijeva autonomiju i slobodu radnika kao svoju bazu), ili će ga stvoriti neka uska skupina, a rezultat neće biti socijalističko društvo.

Kao što pokazuje iskustvo mahnovističkog pokreta, sloboda radničke klase može se primjeniti tijekom revolucije i kad se suočava s opasnošću od kontra-revolucije.

Slijedeća lekcija iz mahnovističkog pokreta je ona o potrebi za učinkovitom anarhističkom organizacijom. Mahnovisti nisu slučajno postali anarhistički orijentirani. Naporan rad lokalnih anarhistika u Guljaj-Polu prije i tijekom 1917. isplatio se u smislu naknadnog političkog

utjecaja. Stoga, stoji kako anarhisti trebaju **preuzeti vodstvo u radničkim borbama** (na ovaj način su i španjolski anarhisti proširili utjecaj). Kako je primijetio ruski anarhist Voljin, jedna od prednosti koje je imao mahnovistički pokret jest „aktivnost [...] anarhističkih elemenata u regiji [...] i brzinu s kojom su mase seljaka i pobunjenika, unatoč nepovoljnim okolnostima, postale upoznate s anarhističkim idejama i poželjele ih primijeniti.“

Ruski anarhist Petar Aršinov opširno opisuje ovu pojavu, te navodi kako su mnogi ruski anarhisti „patili od bolesti dezorganizacije“, što je dovelo do „osiromašenih ideja i besmislenog djelovanja.“ Nadalje, većina se nije pridružila mahnovističkom pokretu, „ostali su u svojim krugovima i **prespavali** masovni pokret divovskog značaja.“

Doista, ukrajinska anarhistička federacija 'Nabat' organizirana je tek u svibnju 1919. Ova federacija usko je surađivala s mahnovistima i stekla utjecaj u selima i gradovima unutar i oko mahnovističke regije. U takvim okolnostima, anarhisti su bili **u zaostatku** u odnosu na boljševike, menjševike i socijal-revolucionare, koji su bili organizirani daleko dulje i tako imali **više utjecaja** među **urbanim radnicima**.

Dok su mnogi anarhisti učinkovito i organizirano sudjelovali unutar više područja Rusije i Ukrajine (primjerice, stječući utjecaj u Moskvi i Petrogradu), bili su znatno slabiji od boljševika. To je značilo kako su boljševici širili svoj utjecaj koristeći **anarhističke slogane i taktike**. Jednom kad su došli na vlast, boljševici su se okrenuli na svoje protivnike, koristeći državnu represiju kako bi učinkovito uništili anarhistički

pokret u Rusiji u travnju 1918. Ovo je dovelo do toga da su mnogi anarhisti prebjegli u Ukrajinu, te se pridružili mahnovistima. Aršinov primjećuje, boljševici su „savršeno znali kako [...] anarhizam u Rusiji, koji nije imao kontakta s masovnim pokretima od važnosti kao što je to imala mahnovština, nije imao bazu i nije predstavljao prijetnju“. Čekati da revolucija **već krene** kako bi se takva baza izgradila opasna je taktika, kao što pokazuje iskustvo ruskih anarhisti. Slučaj anarhista iz Moskve koji su bili aktivni u sindikatima pekara, pokazuje da organizirana potpora radničke klase može biti učinkovita sila protiv državne represije (sindikati pekara u Moskvi nastavili su surađivati s anarhistima do 1921. godine).

Trebalo bi spomenuti kako su ovu lekciju prepoznali glavni anarhisti povezani s Mahnovistima. U izbjeglištvu, Voljin je tvrdio kako postoji potreba da se izgradi anarhistička federacija na principu 'sinteze' (organizacija koja prihvaca sve vrste i taktike anarhisti), dok su se Ašinov i Mahno oboje povezali s **Platformom** (idejom anarhističke organizacije puno rigidnijeg tipa od 'sinteze', koja je zagovarala ujednačenost i dogovor anarhisti oko pitanja taktika i strategije).

Još jedna bitna lekcija je potreba da se poveže seoska i gradska organizacija. Kako je rekao Voljin, „nedostatak snažnog radničkog pokreta koji bi mogao podržati pokret seoskih pobunjenika“ bio je velik nedostatak mahnovističkog pokreta. Da je postojao radnički pokret s anarhističkim ili sindikalističkim idejama u ukrajinskim gradovima tijekom ruske revolucije, mogućnosti konstruktivnog rada bile bi puno veće. Uzmimo, na primjer, kada su mahnovisti oslobodili Aleksandrovsk i organi-

zirali dvije radničke konferencije. Sindikati su pristali poslati delegate tek na inzistiranje mahnovista, i to samo na informiranje. To je nesumnjivo bilo zbog činjenice jer su menjševici imali nešto utjecaja u sindikatima, a boljševički utjecaj se širio. Iako su obje strane i boljševici i menjševici preferirale mahnoviste više nego 'Bijele', ni jedna strana nije prihvatile anarhističke ideje radničkog samoupravljanja, te je tako konstruktivan rad bio ograničen na radnike željeznice. S druge strane, kad je Jekaterinoslav oslobođen, pekari su pokrenuli **socijalizaciju** (direktno radničko preuzimanje)

svoje industrije i planiranje kako bi nahranili i vojsku i civile. Nije iznenadujuće jer su pekari dugo vremena bili pod **anarhosindikalističkim utjecajem**.

Kako su mahnovisti sami shvatili, njihov je pokret morao biti upotpunjeno gradskim samoorganiziranim radničkim aktivnostima i organizacijama. Iako su učinili sve u svojoj moći kako bi to postigli, nisu imali bazu unutar radničkog pokreta, pa su njihove ideje morali prijeći dvostruku barijeru – neupoznatost radnika s njima i **anarhističkim idejama**, te

Ilustracija konjaničke bitke između anarhističke 'Crne armije' tj. mahnovista, i boljševičke Crvene armije
Autor: Leonard Delebecq (dostupno na ArtStation.com)

marksistički utjecaj. Sa snažnim pokretom radničke klase na kojeg bi utjecale anarchističke ideje, mogućnosti za konstruktivan rad između gradova i sela bile bi neizmjerno veće (što se vidi iz primjera Španjolske revolucije 1936., u kojoj su se seoski i gradski kolektivi i sindikati bili direktno povezani).

Na kraju, postoji lekcija koju možemo naučiti iz suradnje mahnovista s boljševicima. Jednostavno rečeno, ovo iskustvo pokazuje važnost opreza prema boljševizmu. Kako je rekao Voljin, još jedan nedostatak mahnovista bila je „svojevrsna ležernost, nedostatak nužnog ne-povjerenja prema komunistima.“ Boljševici su tri puta izdali mahnoviste, i uporno su postavljali održavanje svog utjecaja iznad potreba revolucije. Anarhisti su naprsto bili korišteni kao '**topovsko meso**' protiv 'Bijelih', i kada su prestali biti korisni, boljševici su okrenuli svoje oružje na njih.

Dakle, lekcija leži u tome kako je suradnja između anarhisti i boljševika suviše opasna. Kao što su mnogi militanti svjesni, moderni pobornici boljševizma uporno nagovaraju sve slijedice da se udruže 'protiv zajedničkog neprijatelja' te da ne budu 'sektaši' iako ih, iz nekog razloga, protivljenje sektaštvu ne sprječava da iznose lažne činjenice o anarhizmu! Mahnovisti su im vjerovali na riječ rane 1919. i uskoro su saznali kako je 'jedinstvo' značilo 'slijedite naše naredbe'. Kada su mahnovisti nastavili primjenjivati svoje ideje radničke samouprave, boljševici su se okrenuli protiv njih. Slično tome, rane 1920. boljševici su počeli kažnjavati mahnoviste kako bi razbili njihov utjecaj u Ukrajini. Mahnovistički doprinos porazu Denjikina (zajedničkog neprijatelja) bio je ignoriran. Na kraju,

sredinom 1920. mahnovisti su postavili potrebe revolucije na prvo mjesto i predložili savez kako bi porazili zajedničkog neprijatelja Wrangela. Kada je Wrangel poražen, boljševici su prekršili dogovor koji su potpisali i ponovo se okrenuli protiv mahnovista. Vidljivo je kako su boljševici kontinuirano stavljali svoje interese **ispred interesa** revolucije i svojih saveznika, ali to se moglo i očekivati od ideo-logije koja se bazirala na **avangardizmu**.

Ovo ne znači kako anarchisti i lenjinisti ne bi trebali surađivati. U nekim okolnostima i u nekim društvenim pokretima to bi moglo biti ključno. Međutim, bilo bi odista pametno učiti iz povijesti i ne ju ignorirati, te bi moderni militanti anarhizma trebali biti oprezni pri dogovaranju takve suradnje. Na posljeku, za lenjiniste, društveni pokreti su samo sredstvo za postizanje svojih ciljeva (preuzimanje državne moći u ime radničke klase) i anarchisti to nikad ne bi smjeli zaboraviti. Nitko nikada ne bi trebao pristati biti topovsko meso u usponu šačice oportunistu na vlast.

Lekcije mahnovističkog pokreta su neizmjereno bogate. Mahnovština pokazuje kako je anarhizam održiv oblik revolucionarnih ideja te da može biti uspješno primijenjen u ekstremno teškim okolnostima. Mahnovisti pokazuju kako se društvene revolucije ne moraju sastojati od zamjene jedne skupine vladara s drugom, te kako su anarchističke ideje praktične u revoluciji potlačenih.

Izvor: *Mahno FAQ (isječak iz Anarhističkog FAQ-a)*

Prijevod i dorada: *Slobodarski blok 2011. / Mreža anarhisti (srpanj 2021.)*

Policjski napad na ljudsku dušu

Ilegalna praksa policije u suzbijanju antivladinog djelovanja možda je svoj najperverzniji oblik dobila za vrijeme Stasija, tajne policije Njemačke Demokratske Republike. Cilj represije, točnije psihološkog rata Zersetzung je bilo suzbijanje mogućnosti društvenog djelovanja pojedinaca i grupa koje su bile anti-državno nastrojene, kroz uništavanje samopouzdanja pojedinaca i narušavanje mentalnog zdravlja, doslovno u prijevodu značeći 'raspad osobe'. Uništavanje obiteljskih, poslovnih, susjedskih, rodbinskih, ljubavnih i prijateljskih odnosa s ciljem izolacije policijskih meta i potpunim onemogućavanjem nastavka djelovanja – kroz urušavanje i dezintegraciju osobe. Ova nehumanata praksa je na kraju prokazana i osuđena, ali s padom Berlinskog zida ona nije nestala, već se proširila na cijelu planetu. Jasno je da takvo ratovanje nije novost, još sam general Sun Tzu, kao majstor umijeća ratovanja iz 5. stoljeća prije nove ere zapisao je kako fizičkom napadu na neprijatelja treba prethoditi napad na njegovu dušu, uništavajući njegov moral, a zatim i tijelo.

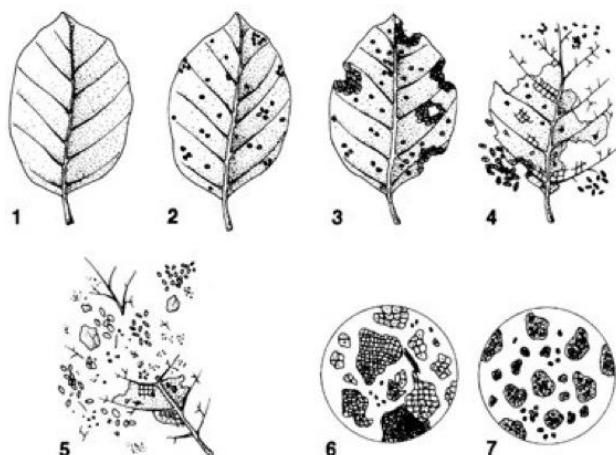
Za one koji se nikada nisu bavili ozbiljnijim društvenim aktivizmom ili zagrizli u svjet kriminala, ove stvari vjerojatno zvuče kao da nisu s ove planete, ali kako bi vam dočarali svakodnevnu upotrebu takvih tehnika navest ćemo nekoliko sasvim uhodanih primjera koje je razvio Stasi, a policija i gazde su ih nastavile upotrebljavati. Kada gazda želi kazniti sindikalista promijenit će njegovo radno mjesto tako da bude još udaljeniji od kuće, taj primjer smo

'(...) prethodi napad na njegovu dušu, uništavajući njegov moral, a zatim tijelo.' FOTO: Emily Lubanko (inprnt.com)

mogli vidjeti na kolegama sindikalista u Sloveniji, ali i u Hrvatskoj. Uništavanje, onemogućavanje ili izvrтанje pismene korespondencije između obitelji, prijatelja, ljubavnika. Primjer koji smo vidjeli s prijateljima koji su bili zatvoreni u Srbiji i kojima je bilo onemogućeno dobivanje i čitanje pisama podrške, ali i među članovima obitelji aktivista gdje je onemogućavana elektronska pošta ili telefonska komunikacija kako bi ih se međusobno udaljilo i posvađalo. Uznemiravanje i lažno informiranje susjeda o aktivistima kako bi izgubili povjerenje istih u zajednicama gdje žive. Ovi primjeri su samo kap u moru tehnika koje za cilj uvijek imaju dvije stvari – izolirati i uništiti samopouzdanje meta do nemogućnosti djelovanja, uslijed psihičkog raspadanja.

Stasi koji je koristio do 500 000 doušnika je dokumentirano odgovoran za najmanje 10 000

Raspad duše (FOTO: Spektrum.de)

ljudskih duša, od kojih je 5 000 nepovratno uništio, a Njemačka još uvijek isplaćuje odštetu njihovim obiteljima. Korištenje ljubavnika kao doušnika koji nakon što naprave djecu aktivistkinjama napuštaju obitelji, imalo je nedavno svoj sudski epilog u Velikoj Britaniji, gdje je policija priznala kako je koristila tu metodu uništavanja društvenih pokreta pustošeći obiteljske odnose, djecu i žene. Korištenje lažnih partnera i prijatelja koji se povlače u ključnim trenucima s ciljem uništavanja samopouzdanja osoba je možda vrhunac napada, kojeg su njemački psiholozi okarakterizirali kao napad na dušu čovjeka. No, to nije ništa novo. Tajne službe staljinista koristile su djecu protiv svojih roditelja u policijskoj državi koju su nazivali 'besklasnim društvom', a ponešto o policijskom korištenju djece saznali smo i iz svjedočanstava bugarskih anarhistica. Poanta priče je da nikada, ali baš nikada, ne vjerujete policiji i da njegujete svoje odnose s bližnjima kao protutrov za represiju nad društvenim pokretima.

Pozitivna strana priče je da se Stasi tako obračunavao i s pripadnicima Hare Krišne, koje su ti 'hipici' uspjeli nadmudriti i nastavili postojati bezbrižno pjevajući po gradskim trgovima. Paranoja stoga nije samo problem pojedinca,

nego ciljano stvaranje nepovjerljive atmosfere među aktivistima radi lakše policijske kontrole i otežanog djelovanja, protiv koje se najlakše boriti činjenicama racionalno upoznajući policijske metode, međusobnim povjerenjem dugo-trajnih suradnika i dobrim starim humorom. Pandurske pokondirene tikve ne shvaćaju da oni žive u našim kvartovima služeći političarima i eliti, a ne mi u njihovim, da oni također imaju obitelji koje ih se mogu posramiti i da će se neki od njih ostatak života morati okretati preko ramena, zahvaljujući svom kriminalnom ponašanju štiteći interes bogataša i moćnika. Represija je uvijek oštrica s dvije strane.

Priredilo uredništvo Društva otpora (rujan 2021.)

Anarhistički sajam knjiga (Zagreb, 2019.)

Gatti Neri iz Pule

Gatti Neri su skupina koja nam dolazi iz Pule. Navijači Istre i podgrupa Demona. Nama su zapeli za oko iz nekoliko razloga. Zbog svoje crne mačke koju koriste kao logo, zbog sudjelovanja navijača na prosvjedima s radnicima brodogradilišta Uljanik 2018. godine kada su Gatti Neri i nastali i s akcijama solidarnosti 2021. s potresom pogodjenim područjima. Gatti Neri članovi imaju 15 do 20 godina iskustva u ultras stilu navijanja, a svaki od njih posjeduje majicu ili tetovažu grupe, koja znači da su spremni podnijeti puno veći teret da grupa opstane. Iz prepiske s njima, ali i razgovora u živo saznali smo da navijače smatraju jednom bitnom linijom obrane u slučaju neefikasnosti ili nasilja države, a međusobno se tretiraju kao ravnopravni pojedinci.

O značenju crne mačke na njihovim materijalima poput zastave, majica i naljepnica najbolje je da pročitate riječi članova Gatti Neri: „Mačka na našoj zastavi predstavlja znak borbenosti, radničke pobune, općenite pobune protiv svega nametnutoga. Uz sve navedeno, mačka je i simbol naše 'nesreće' odnosno situacije vezane uz naš klub pošto se nikada nije borio za prvaka niti pobjeđivao, čak i ove 2021. kada smo se uspjeli dokopati finala kupa, prvi put se dogodilo da finalista ne ide u Europu. To je ta nesreća koja nas prati godinama, vječita borba za ostanak u ligama i preživljavanju. U globalu to su najvažnija značenja naše mačke s tim da je još svatko vidi na svoj način.“

Što se tiče akcija solidarnosti rekli su nam kako su: „navijači sa sjeverne tribine sudjelovali i organizirali nekoliko akcija solidarnosti

Gatti Neri (Pula, 2018.)

Transparent navijačke skupine (Pula, 2018.)

u našem gradu i išli pomagati na terenu di god je trebalo. Od poplava u Slavoniji, požara, do situacije sa selidbama pulske bolnice zbog korone, pa do skupljanja pomoći za Baniju i odlazak na teren, pomaganje u obnovi kuća i svega šta ide uz to.“

Kada smo ih pitali što žele poručiti javnosti rekli su nam: „pozvao bih sve mlade iz našeg grada i regije da posjete sjevernu tribinu pulskog stadiona i pogledaju utakmicu našeg kluba, jer navijači nisu onakvi kakvima se predstavljaju u novinama i na portalima, već pošteni dečki. Pomozite nam uljepšati naše tribine. Za svakoga se nađe mjesto. Neki rade na koreografijama, neki rade na pjesmama, neki na ulici, pokušajte doći koji puta i možda vam se uz nogomet svidi i nešto od navedenoga.“

Nakon što smo međusobno izmijenili darove, iskreno se nadamo da će naše novo prijateljstvo ići na štetu političara i tajkuna, a u korist mlađih ljudi koji su uvijek spremni pomoći onima

pogođenima prirodnim katastrofama ili neimastinom i zauzeti se za svoj grad. Unatoč razlikama koje postoje među nama odlučili smo se fokusirati na sličnosti koje nas spajaju. Vrijeme će pokazati sve ostalo.

Za borbenost i pobunu protiv svega nametnutoga!

Tekst priredilo uredništvo Društva otpora (rujan 2021.)

Izvještaj iz Meksika (drugi dio)

Nova autonomija u Chiapasu

Dok su Zapatisti asocijacija mnogim aktivistima kad čuju za Meksiko, manje je poznato da tamo cvijeta puno različitih autonomija i pokreta otpora. Među njima su i 'autodefensas' (samoobrane), lokalne milicije u srednjem Meksiku koje su nastale zbog obrane populacije od narkokartela, pošto su to i najkaotičniji dijelovi Meksika koje je, između ostalog, SAD progglasio na razini opasnosti Somalije. One su, dakle, nastale iz praktične potrebe za obranom vlastitih života i urođeničke

Samoobrambena skupina 'El Machete'. FOTO: RT.com

želje za kontrolom svojih zajednica, više nego iz neke ideološke pozadine, ali su još jedan od primjera koji nam pokazuju kako se anarhija rađa u praksi iz kolektivne intuicije zajednica i bez profesionalnih revolucionara. Neke od njih su završile više, a neke manje uspješno – u neke su se s vremenom uspjeli infiltrirati karteli, pa nije više jasno tko je i zašto protiv koga. Primjer uspješne koja se zadržala već deset godina je ne tako nepoznat gradić Cherán u državi Michoacán. Ondje su otišli korak dalje i osim obrane i izbacivanja kartela izbacili i sve predstavnike vlasti, te ju zamijenili samoorganiziranim institucijama lokalnog stanovništva.

Općenito, 'autodefensas' su poznate kao pojava srednjeg Meksika i bilo je za mnoge iznenađujuće njihovo pojavljivanje na jugu, u Chiapasu. Zapravo, vjerojatno ih ni nije bilo u tom obliku jer nije bilo ni tolike potrebe. Chiapas je već dugo jedna od najsigurnijih Meksičkih država i zaobilazile su ga veće aktivnosti kartela. Nažalost, čini se da se od početka 2021. počeo razvijati novi niz konfliktova. Osim pojačane aktivnosti paramilitarnih skupina na zapatističkom teritoriju, koje koriste situaciju u kojoj je njihov fokus uvelike na putovanju po Europi, u Chiapas je ušao i novi narkokartel. Time su započeli novi među kartelski sukobi, koji su kulminirali ubojstvom vođe jednog od kartela u milijunskom gradu Tuxtli, administrativnom središtu regije. To je doživljeno kao toliko velika provokacija, da se stanovnike cijelog grada pozivalo da ostanu u kućama u strahu od pucnjave na ulicama.

Koji tjedan kasnije u općini Pantelhó ubijen je Simón Pérez, istaknuti član civilne organizacije 'P'cèle Acteala'. Radi se o pacifističkoj kršćan-

skoj organizaciji, koja se bavi samoorganizacijom urođeničkih zajednica. Poznata je po tome što je nad njom 1997. paramilitarna skupina, po nalogu meksičke države, izvršila pokolj uglavnom nad ženama i djecom. Kako bi služili za primjer kako čak ni pacifistička organizacija ne smije pasivno podržati Zapatiste, što su 'P'cèle' i učinile. Simón Pérez je kao stanovnik gradića Pantelhó javno iznosio podatke o povezanosti gradskih vlasti, koje su nepromjenjene nekoliko desetljeća, s kartelom, povezanost koja je otišla toliko daleko da osim što su krađe automobila vrlo česte, lokalni policijski se bez srama voze u njima. Kriminalci posjeduju i vrlo napredna oružja, čija je nabava moguća samo uz pomoć i podršku vojske. Radi svog pokušaja raskrinkavanja povezanosti vlasti i kartela, Simón Pérez je ubrzo ubijen pred očima svog sina s preciznim hicem u čelo od motorista.

Nekoliko dana nakon toga, zaključivši da je to kap koja je prelila čašu, formirana je lokalna milicija samobrane 'El Machete', čije ime je mislim vrlo jasno. Mačete su inače vrlo čest alat u ruralnom životu, pa tako i najčešće korišteno sredstvo za rješavanje sukoba. No, osim simbola prekriženih mačeta koji svi nose na majicama i kapama, naoružani su vatrenim oružjem te su objavili nekoliko video zapisa svog postrojavanja, u kojem se vidi kako skupina ima popriličan broj članova. Snimili su obraćanje u kojem su poručili kako su ovdje radi obrane lokalnog stanovništva i istjerivanja kartela, te da se neće obračunavati s civilima, niti nametati svoju vlast. Okupilo se dosta stanovnika i proglašen je dočekan s oduševljenjem i ovacijama. Ukrivo je započela ulična borba od 30-ak sati između Machete i lokalnih pripadnika kartela, dok se preostalih nekoliko

Domorodačka samoobrambena skupina 'El Machete'. FOTO: *El País*

kriminalaca nije zaključalo u gradsku vijećnicu. Machete su odmah protjerali sve pripadnike vlasti iz grada. Aktiviste u Chiapasu je obuzeo svojevrsni optimizam, jer se već dugo ovdje nije dogodio neki oružani ustanak koji podsjeća na 'Zapatistički ustanak' iz 1994. Raspravlja se i dosta koja im je točno filozofija, pošto nisu rekli puno, ali stil obraćanja i djelovanja upućuje da su na liniji sa svim ostalim domorodačkim otporom u regiji, poput Zapatista.

U kratkotrajnoj borbi Machete su osim gradića Pantelhó, oslobodili cijelu istoimenu općinu koja se sastoji od 80-ak naselja. Policija i vojska ubrzo su se uputili prema općini i opkolili je. Putem je na njih pucano iz zasjede i živote je izgubilo devet policajaca i vojnika. Vojska je navodno ušla u Pantelhó i oslobođila nekoliko ljudi koji su se sakrili u vijećnici, ali gradske vlasti se nisu vratile i stanovnici su poručili kako će oni odsad upravljati gradom po svojim pravilima. Naknadno je gradonačelnik podnio ostavku, ali meksička administracija kaže kako je još nije zaprimila. Usred raznih kontradiktornih informacija nije baš moguće

zaključiti tko trenutno i na koji način ima kontrolu u općini, ali Machete su se privremeno povukle iz naselja poručujući kako ovo nije njihov kraj, te da će budno i dalje promatrati razvoj situacije. Cijeli sukob je nažalost rezultirao s 2000 izbjeglica koji su pobegli u strahu od osvete kartela. Meksička vlada im je ponudila organizirano sklonište, ali ga nitko ne želi prihvatići pošto je Vlada duboko povezana s kartelima, pa se opravdano boje da će ih tamo još lako naći. Koji tjedan kasnije, dogodio se atentat na glavnog odvjetnika tamošnjih urođenika, tako da nema sumnje kako ovo nije kraj sukoba. Sve u svemu, čini se da je ovo burna godina za Chiapas, gdje se osim raznih tinjanjućih sukoba ponovno objelodanilo i to, da za lokalno stanovništvo pasivnost i predaja nije opcija – što pokazuje i nedavna okupacija vodoopskrbe u srednjem Meksiku od strane urođenika.

(Izvještaj anarchiste poznatog uredništvu Društva otpora iz travnja 2021.)

Neprekinuta crna nit

Vraćanje anarhizma na svjetsku pozornicu

Izdavanje Cappellettićeve knjige 'Anarhizam u Latinskoj Americi' 1990. godine poklapa se s ponovnim buđenjem anarhizma, nakon što je desetljećima bio zasjenjen marksizmom. Anarhističko buđenje 90-ih na planetarnoj razini potaknuto je neuspjesima autoritarnog socijalizma i državnog kapitalizma, raspadom Sovjetskog Saveza primjerice, ali i agresivnim uvođenjem neoliberalizma (tj. zaoštrenog kapitalizma) zamaskiranog u globalizaciju. Istraživanja o anarhizmu vratila su se na repertoare raznih intelektualaca, povjesničara i generalno akademika, ali ono najbitnije u živu praksi širih masa. Pretjerano individualistički anarhizam koji se svodi na životni stil pojedinaca i individualni identitet, premda ima zastupnika u SAD-u, nije karakterističan za cijelu Ameriku. Primjeri iz Argentine, Kolumbije i nekoliko država južnog Meksika gdje su ljudi bili prisiljeni samoorganizirati se što zbog krize u Argentini, ili u zaštiti života od narko kartela, lokalnih gazdi, te multinacionalnih kompanija u Meksiku, pokazuju snagu pojedinih principa anarhizma u širem društvenom kontekstu. Dok se u Argentini može govoriti o skupštinama i direktnoj demokraciji, Meksiko nam je pokazao samoobrambene grupe naoružanog naroda u zaštiti svojih zajednica već više od dva desetljeća. Obje ideje i prakse duboko su zastupljene kao nosivi stupovi anarhističke narodne moći, zajedno s odbacivanjem parlamentarizma.

Federacija anarhistica Urugvaja (FAU), osnovana 1956., odigrala je važnu ulogu kao nukleus anarhističkih ideja za cijeli kontinent, nakon što je preživjela vojnu diktaturu i državni

terorizam između ostalog kroz stvaranje svog oružanog krila pod nazivom OPR-33. Federacija je očuvala militantni i revolucionarni anarhizam, tim više što su njezin važan dio sačinjavali anarhistički militanti iz Španjolske koji su preživjeli diktaturu Franca krajem 1930-ih i 1940-ih i došli kao izbjeglice u Urugvaj. Iskustva španjolske revolucije i Federacije anarhista Iberije (FAI) našla su svoj put za širenje u Urugvaju kroz FAU, uz već postojeće anarhističke utjecaje poput Bakunjina, Malatesta, Mahna i Ricarda Floresa Magona (čovjeka koji je utjecao na revoluciju u Meksiku). Iz Urugvaja FAU je zatim asistirao osnivanju anarhističkih organizacija u Brazilu (FAG 1996., FACA, FARJ 2003.,) i Argentini (FAR, AUCA). Modus rada kroz otvaranje društvenih centara po kvartovima i rad unutar borbenih sindikata pokazao se kao plodno tlo za anarhizam, te su stvoreni militanti za daljnji autonomni, borbeni i klasni društveni rad. Otvaranje svojih škola, radio postaja, tiskara i knjižnica samo su pokazala ispravnost metode djelovanja koju je utemeljio FAU u Urugvaju kroz *especifizam*, odnosno potrebe za postojanjem specifično anarhističke organizacije, koja kroz požrtvovan društveni rad u borbenim klasnim organizacijama za šиру populaciju - predlaže anarhističke principe svojim primjerom. Priča samo o radničkom pokretu Montevidea, glavnog grada Urugvaja i industrijskog središta, ne može se dočarati bez konzultiranja nekoliko knjiga, za čiju su borbenost uvelike odgovorni anarhisti.

Otpriklje u isto vrijeme kada već spomenuti FARJ iz Brazila, točnije Rio de Janeira (koji

nastaje uz pomoć iskusnog FAU iz Urugvaja) izdaje svoj bitan dokument 2008. godine 'Socijalni anarhizam i organizacija', u Hrvatskoj počinjemo anarhistički djelovati okrenuti široj publici, nadilazeći okvire subkulture i ugradjući u temelje svog rada klasnu perspektivu. Pozivajući se na revolucionarni sindikalizam, anarhosindikalizam i na širu lepezu socijalnog anarhizma. Prvo kroz iskustva Infoshopa Mica-Mace u Puli, zatim kroz lokalne grupe Mreže anarhosindikalista diljem Hrvatske, prvenstveno s iskustvima okupacija, prosvjeda i štrajkova u Rijeci, te danas kroz regionalne grupe Mreže anarhista za Istru, Kvarner i Sjeverozapad Hrvatske, održavajući vidljivost anarhizma kroz izdavanje časopisa Društvo otpora i kontinuirane akcije čas simboličkog čas militantnog značaja. Zašto to spominjemo? Jer smo kroz

praksu došli do vrlo sličnih zaključaka kao FARJ još 2011. godine bez da smo znali jedni za druge. Zaključke i smjernice što za interno što za društveno djelovanje, koje smo objasnili prevodeći i prilagođavajući tekst FARJ-a: 'Anarhistička organizacija: Koncentrični krugovi' ove 2021. godine. Tek naknadno shvatili smo s odmakom od 10 godina da nas neprekinuta crna nit vodi preko FARJ-a i FAG-a iz Brazila do starijeg FAU-a iz Urugvaja, te konačno do militanata FAI-ja kao iskusnih boraca španjolske revolucije iz 1936. Nikada se toliko s našim iskustvima i praksom nismo osjećali kao kod kuće. Anarhizam se vratio doma, klasno borben, autonoman i beskompromisran. Pozitivnu notu daju nam i riječi Bakunjina, koji je primijetio kako je temperament ljudi iz Latinske Amerike i Balkana sličan što nam daje

Neprekinuta crna nit, 'Anarhizam se vratio doma, klasno borben, autonoman i beskompromisran. Pozitivnu notu daju nam i riječi Bakunjina, koji je primijetio kako je temperament ljudi iz Latinske Amerike i Balkana sličan što nam daje povjerenje u društveni rad koji nam predstoji.'. FOTO: Dreamstime.com

povjerenje u društveni rad koji nam predstoji. Netko može reći, ali niste vi jedina anarhistička grupacija u Hrvatskoj – što je istina. Samo što naš pristup nije za uspoređivati s drugim kolektivima, koji su postojali od 90-ih do 2000-ih i bili slizani s NGO sektorom ili pak polazili od životnog stila pojedinaca i subkulture kao alfe i omege u svome djelovanju. Od pozitivnog značaja zbog svog okretanju široj publici od subkulturalne i promoviranja socijalnog anarhizma spomenuli bi Riječku anarhističku inicijativu (RAI), stariju gardu koja nas je bratski dočekala s početkom našeg djelovanja u Rijeci i Zadarski anarhistički front (ZAF) koji je kumovao anarhosindikalističkom nacionalnom sastanku i začetku Mreže anarhosindikalista. Toliko im dugujemo.

Za više o bogatoj anarhističkoj povijesti Meksika, Kube, Paname, Ekvadora, Kolumbije, Venezuele, Perua, Bolivije, Paragvaja i već nabrojanih zemalja poput Argentine, Chilea i Urugvaja – svakako konzultirajte knjigu 'Anarhizam u Latinskoj Americi' koja je dostupna online na engleskom jeziku.

Izvor:

- Isječci iz uvoda knjizi Anarhizam u Latinskoj Americi (Angel Cappelletti, 1990.), kojeg potpisuju Romina Akemi i Javier Sethness-Castro, u izdanju AK Press 2017.
- Otmicom gazde podigli životni standard (OPR-33) (Društvo otpora 12. broj, prosinac 2020).
- Anarhistička organizacija: koncentrični krugovi (FARJ)(Društvo otpora 13. broj, 2021.)

Prijevod i prerada: uredništvo Društva otpora (kolovoz 2021.)

Najveći radnički ustanak Amerike 100 godina od Bitke za Blair planinu (1921.-2021.)

U oružanom sukobu 1921. godine između rudara i policije Zapadne Virginije u okrugu Logan, 10-ak tisuća rudara nije krilo da želi šerifovu glavu kojeg je štitilo 3000 policajaca i štrajkolomaca. Robovlasničke uvjete osiguravali su upravo sami policajci i batinaši kompanije u koje su radnici bili doslovno bačeni, ali i njihove cijele obitelji. Stanovanje u brvnarama kompanije i kupovanje namirnica isključivo u trgovinama kompanije, predstavljalo je robovlasnički odnos u svom punom smislu. Nakon što je predsjednik Amerike koristio avione kako bi bacao letke na pobunjeno radništvo pozivajući ih na mir i dostojanstvo, iste je zamijenio bombama te odobrio vojnu intervenciju s 27 tisuća vojnika kako bi se ustanak ugušio. Epilog priče je 1000 uhićenih i 100-tinjak mrtvih, ali i kontinuirani rast radničkih prava i sindikalnog pokreta.

Zbog svog iskustva u organiziraju i kvaliteta poput nepotkupljivosti na čelu radničke 'Redneck vojske' prometnula se učiteljica 'Majka Jones', Mary G. Harris Jones, jedna od osnivačica Industrijskih radnika svijeta (IWW), koju je Američki Senat prozvao 'bakom svih radničkih agitatora', i sindikalni organizator Bill Blizzard, predsjednik Distrikta 17 - Ujedinjenih rudarskih radnika (UMWA), koji je kao desetogodišnji dječak izbačen iz svog doma zbog podrške sindikalistima. Policiju je u ovom

Naoružani rudari kod Blair planine u Zapadnoj Virginiji, SAD (1921.). FOTO: Kay Starr Geneology

sukobu predvodio Don Chafin, a vojsku William Eubanks, izdajice kakvih se danas pronalazi na tisuće. Povjesničar Charles B. Keeney je ustvrdio kako su radnici Zapadne Virginije u to vrijeme živjeli u 'industrijsko-policajskoj državi'.

Kuriozitet koji vrijedi spomenuti kako je današnji pojam 'redneck', odnosno seljačine, ukraden borbenim radnicima, koji su nosili crvene marame oko vrata u Americi na početku 20. stoljeća, kako bi se međusobno prepoznali i time zaslužili naziv rednecka. Naziv je prepusten američkim seljačinama koji dolaze s dna društva okarakterizirani kao alkoholičari, nacionalisti, prepusteni unutar-obiteljskom razmnožavanju. Sličnu sudbinu doživio je

pojam 'komune', od prve radničke samouprave i revolucije na svijetu u Parizu 1871. godine, do institucije za liječenje ovisnika. Klasna borba se vodi i na području jezika, što je sasvim jasno iz ovih primjera, a Orwell je još u svojoj knjizi "1984." zaključio kako se uništavanjem jezika uništava i sposobnost mišljenja, a samim time i sposobnost pružanja otpora.

S jedne strane lovačke puške na ramenima radnika s druge strane mitraljezi i bombe u rukama vojske i policije kako bi se održao status quo, a profit gazdi nastavio. Vladavini nasilja gazdi radnici su se suprotstavili sindikalnim organiziranjem, a na kraju i vojnim sukobom, koji je dugo eskalirao zahvaljujući evikcijama i ubijanju sindikalista, te korištenju

Izvorno je riječ 'redneck' označavala američkog borbenog radnika sa crvenom maramom oko vrata.

Autorica: Eleni Kalorkoti. Izvor: New York Times

njihovih obitelji kao taoca kompanije. Iskustva radnika kao vojnika u Prvom svjetskom ratu ovom su sukobu dali posebno borbenu notu. To je slika koja se nije bitno promijenila, samo što danas većina radnika ne zna kojoj strani u sukobu pripada. Zahvaljujući mainstream medijima, službenom obrazovanju, magli suzavaca, ali i izostanku sukoba kroz koje se najbrže uči – na vlastitoj koži.

Kukavičluk današnjih radnika, na žalost, duplo će platiti njihova djeca.

Tekst priredilo uredništvo Društva otpora (kolovoz 2021.)

Porazi su dio borbe

Postojali su toliko neuspješni anarhistički ustanci nakon kojih si radnici međusobno ne bi mogli pogledati u oči od sramote. Surovost policije bi dostizala razine neviđene

brutalnosti, policajci koji bi tukli roditelje anarhista, najčešće majke sve dok ne bi iznudili priznanja od anarhističkih militanata. To su samo kratke crtice naše povijesti pune poraza, izdaja, izgona, represije, smrti i izdržljivosti.

Represija i izvrgnutost ruglu, pritisci na bližnje, surovost i okrutnost vlasti, samo-ubojsztva nakon dugotrajnog izlaganja pritisku represivnog aparata, psihičke bolesti anarhističkih prvoboraca u gotovo kompletno neprijateljskom okruženju, sve je to dio naše bogate povijesti ideja – koje su unatoč izloženosti ekstremnom nasilju od strane države, svejedno opstale među potlačenima i onima koji maštaju o slobodi i ravnopravnosti.

Svaka socijalna borba ima svoje žrtve, stoga bi bilo krajnje naivno vjerovati da se možete suprotstaviti gazdama i političarima i da ćete biti pošteđeni odmazde, kojom će vam pokušati oduzeti kruh od usta, sigurnost u mjestu u kojem živate i zdravlje dugotrajnom represijom.

Naše oružje je solidarnost, ali i tvrdo-glavost i ponekad fanatična vjera da će naše ideje prevladati.

Ne postoji pandur ni fašista koji nas može saviti! A kada se lomimo, lomimo i njih sa sobom! (FOTO: Stick to Your Guns: 'Disobedience')

Pokret revolucionarne ljevice

Sve te revolucionarne struje povezivalo je to što su dovodile u pitanje svrhovitost daljnog institucionalnog djelovanja čileanske ljevice koju su tradicionalno predstavljale Socijalistička partija i Komunistička partija Čilea. U naravi je to bila vrlo šarolika grupa mladih ljudi koji su dolazili iz različitih slojeva društva, a povezivala ih je zajednička spremnost da se s teorije pređe na konkretnu, neposrednu političku akciju. Bez obzira na svoje različito porijeklo svi su oni bili spremni na prekid s tradicionalnim parlamentarnom, tradicionalnom ljevicom i birokratiziranim sindikalnim sektorom. Na tim se temeljima 15. kolovoza 1965. godine osniva Pokret revolucionarne ljevice (MIR). Zasnivao se na tzv "kreativnom",

"bujnom" marksizmu-lenjinizmu obogaćenom iskustvima "uspješnih revolucija" poput vietnamske i kubanske. Zagovara se radikalni raskid sa "svime bivšim". Bezgranično vjeruju u izvornu "moć naroda" i njegovu sposobnost da mijenja društvo mimo "svijeta institucija" s obzirom na to da one, po njima, samo perpetuiraju stanje "puzajućih društvenih promjena". (...)

Orijentiraju se na organiziranje tzv. frontova masa (Frentes de Masas) preko kojih razvijaju i promiču svoju politiku. Tako nastaju Pokret revolucionarnog stanovništva (Movimiento de Pobladores Revolucionarios – MPR), Pokret revolucionarnih seljaka (Movimiento de Cam-

Pripadnici MIR-a 1971. godine na sprovodu Luciana Cruza, jednog od osnivača MIR-a čija smrt nikad službeno nije razjašnjena
(FOTO: Zaklada Miguel Enríquez)

pesinos – MCR), Pokret revolucionarnih radnika (Frente de Trabajadores Revolucionarios – FTR), a sredinom 1971. godine osnivaju Industrijske kordone (Cordones Industriales), „organe narodne moći“ koji postaju možda najznačajnija organizacija što se pojavila u kontekstu djelovanja ljevice u vrijeme vladavine vlade „Narodnog jedinstva“ u Čileu, a koji su trebali osiguravati nastavak proizvodnje i kretanje robe i materijala. Enríquez i MIR kao predstavnici „mlade generacije“ ljevice, za razliku od „stare generacije“ čileanske tradicionalne ljevice, u potpunosti prihvataju nasilje i oslanjanje na narodni spontanitet kao metodu djelovanja.

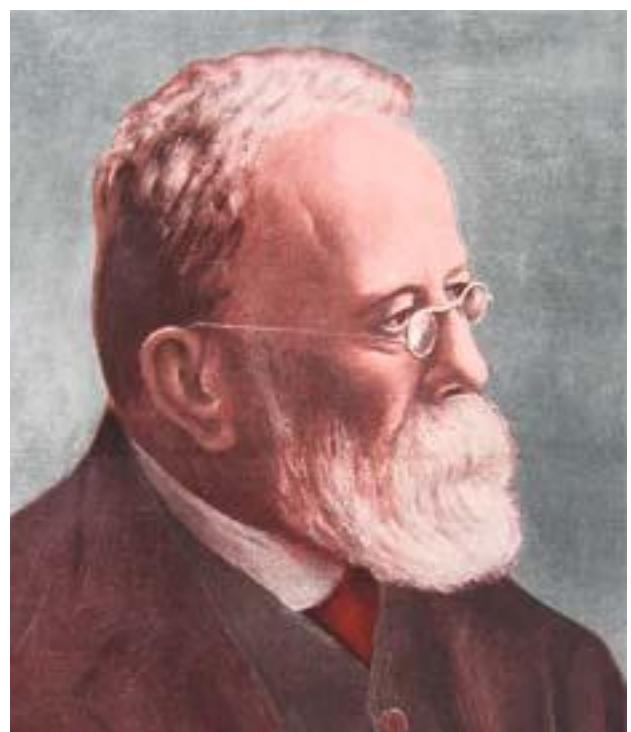
Tako MIR, u trenutku kada u Čileu 1972. godine dolazi do tzv „štrajka gazda“ odgovara formiranjem Komunalnih komandi (Los Comandos Comunales) i stvaranjem „komiteta“ na terenu kao oblika narodne organiziranosti. Cilj im je savez svih ugroženih slojeva (klasa) i direktno sučeljavanje s efektima „štrajka gazda“ („paro patronal“) kojemu je glavni cilj bio paraliziranje kompletogn društva (od transporta pa do distribucije hrane). Zato Komunalne komande preuzimaju na sebe organiziranje transporta, svih osnovnih dobara, a posebno hrane. Za te potrebe osnivaju Vijeća za opskrbu i kontrolu cijena (Juntas de Abastecimiento y Control de Precios – JAP) što znači da se uvodi „autoadministracija“ ili specifičan čileanski oblik samouprave naroda koji sam preuzima opskrbu i kontrolu što se uklapa u širi koncept Allendeovog „čileanskog puta u socijalizam“. Buja narodni spontanitet. Stvaraju se Narodne skupštine (Asamblea Popular), Radničke koordinacijske komande (Comando Coordinador de los Trabajadores) i razni drugi oblici samoorganiziranja. (...)

Dakle, najborbeniji i najdinamičniji sektori radnika i naroda u Čileu grade koncept „socijalizma odozdo“ („socialismo desde abajo“), stimulirajući i stvarajući pri tom najrazličitije forme „narodne vlasti“.

Izvor: <https://lupiga.com/vjesti/mlad-odlucani-beskompromisan-revolucionar-koji-nije-dosao-na-red>

Djeda španjolskog anarhizma

21.04.1841. rođen je 'djeda španjolskog anarhizma' Anselmo Lorenzo, poznat i kao prvi španjolski anarhista. Po riječima Murrayja Bookchina "njegov doprinos širenju anarhističkih ideja u Barceloni i Andaluziji tijekom desetljeća bio je golem". Stupa u kontakt s donosiocem anarhističkih ideja u Španjolsku Giuseppeom Fanellijem još 1869., koji je tada

Anselmo Lorenzo (1841.-1914.).
FOTO: Ephéméride Anarchiste

bio Bakunjinov prijatelj i na zadatku da proširi anarhističku organizaciju Alijansu za socijalnu demokraciju i u Španjolsku, zahvaljujući čemu je radnička internacionala u toj zemlji od početka bila pod jakim anarhističkim utjecajem.

Lorenzo je uređivao anarhosindikalistički časopis 'Generalni štrajk' od 1901. do 1902. zajedno s Franciscom Ferrerom, osnivačem 'Moderne škole' kojeg je pogubila Crkva u namještenom suđenju. Također, sudjeluje u radu I. Internacionale u kojoj brani anarhističke pozicije naspram marksističkih na internacionalnim kongresima, te sudjeluje u osnivanju legendarnog anarhosindikata CNT 1910. godine koji 20-ak godina kasnije predvodi socijalnu revoluciju. Današnji CNT njemu u čast ima fondaciju za izobrazbu mlađih miltanata, koja nosi njegovo ime.

Posljednji antifa huligan

Ulazim u kafanu i prepoznajem neke mlađe pankere koji nose majice i prišivke ističući imena nekad slavnih anarhističkih organizacija, a danas jedva slušljivih pank bendova.

Lice mi se ozarilo i prilazim im popiti nešto i popričati. Ubrzo dolazimo na temu anarhizma. Pitaju me je li to ono kad ljudi žive u špiljama i okolo užgajaju artičoke. Smijem se.

Govorim im kako je to najradikalnija struja radničkog pokreta, koja se oslanja na samo-organizaciju i međusobnu pomoć radnika. Gledaju me u čudu, govore kako njima nije do radničkog pokreta i kako se planiraju preseliti u Irsku ili Njemačku, barem oni kojima roditelji nisu bogati.

Ne odustajem, govorim im pa zar nisu čuli bar za DIY principe, znate ono 'učini sam' politiku. Govore mi da jesu, kako su upravo prijavili općini neke projekte, a neke Europskoj uniji posve sami. Moje nasmijano lice prelazi u već začuđeno, da ne kažem potpuno skeptično.

Kao vječni optimista pitam ih troše li makar višak tih para kako bi stampali plakate, letke i naljepnice, promovirajući neke progresivne principe panka. Govore mi kako taj višak uglavnom utuku na bijelo i duvanje i da je njihov stil života sam po sebi progresivan.

Moje skeptično lice prelazi u već poprilično ljutito. Pogledavam u svoju polu praznu bocu i zamišljam je kako im se lomi preko glave kao možda najprikladniji završetak večeri. Zadovoljavam se time da im oduzimam anarhističku crnocrvenu zastavu koju sam tamo donio pred 15 godina. Mislim si, sigurno će biti još prilike za polomiti tu bocu računajući na njihovu mladenačku glupost.

Odlazim kući donekle zadovoljan odlukom da sam još prije 10-ak godina potpuno prekrižio subkulturu, koju gledam kao potencijalnu jedino za izmjenu želučane kiseline, ali ne i društva.

Osjećam se kao posljednji antifa huligan.

Kratke priče Ognjen Ivanov (kolovoz 2021.)

Pokret 26. srpnja

Komunisti stvaraju društvene pokrete kako bi se uz pomoć njih popeli na vlast, a anarchisti da pruže ljudima efikasan alat kako bi se sami izborili za sebe i upravljali svojim životima.

Zastava Pokreta 26. srpnja

Dana 26. srpnja 1953. Fidel Castro je bezuspješno sa 100-tinjak ljudi pokušao zauzeti vojarnu Moncada na Kubi, kao pokušaj rušenja diktature Batiste podržane Amerikom. U čast tog događaja pokret je uzeo ime po datumu 'Movimiento 26 de Julio', pokret koji je igrao važnu ulogu u kubanskoj revoluciji te instaliranju komunista na vlast. Glavne metode pokreta su bile gerilska borba, sabotaže i propaganda za destabilizaciju javnog i ekonomskog života zemlje, 1958. gerila raste na 400 ljudi, a 1959. preuzimaju vlast u zemlji s 20 000

gerilaca. Pokret pokret se 1965. pretvara u komunističku partiju Kube.

Po dolasku na vlast komunisti se brzinski rješavaju anarchista, mnogih od njih koji su došli kao veterani španjolske revolucije i njihove djece poput kubanskog heroja Camilo Cienfuegosa, koji je Castru osigurao ključnu pobjedu protiv vojske, bio na čelu nove revolucionarne vojske, pomogao ugušiti ustanke protiv novog režima, a slave ga i danas kao revolucionara koji je bio aktivan na Kubi prije samog Castra.

Camilo Cienfuegos (1932.-1959.)

Camilo je umro misterioznom smrću u avionskoj nesreći, 1959. nakon sitnog neslaganja s Castrom, a Che Guevara je svom sinu dao ime Camilo njemu u čast kako bi maknuo svaku sumnju s Castra.

Ovih dana smo mogli vidjeti prosvjede na Kubi kritike vladajućih i mnogi s ljevice su rekli da je to samo još jedna provokacija Jenkija tj. Amerike, ali mi smo mogli vidjeti i ljudе koji zahtijevaju više socijalizma sa zastavama Kube

u rukama, a manje privilegija partijske birokracije komunista. Američki embargo, koji traje preko šest desetljeća, i kriza u zdravstvenom sustavu ne pogađaju sve Kubance jednako. Upravo bi više socijalizma omogućilo veću društvenu pravednost i jednakost koji su potrebni kubanskom narodu. A to znači, istinski socijalizam za sve, a ne samo za partijsku i državnu elitu.

Situacija nas je podsjetila na Jugoslaviju koju su međusobom raskomadali nekoć tako žestoki komunisti, a pred

Prosvjedi na Kubi (11.-17. srpnja 2021.). u kojima su sudjelovali i kubanski anarhisti

FOTO: CiberCuba

njezin kraj radnici su štrajkali zahtijevajući veća prava i manje direktorske i partijske povlastice, iste ljudi koje su optuživali za širenje međuetničke mržnje.

Ne želimo Kubi sudbinu Jugoslavije!

Protiv Amerike i protiv privilegiranih partijskih tajkuna!

NE BOJ SE! NISI SAM!

Ne boj se! Nisi sam! Ima i drugih nego ti koji nepoznati od tebe žive tvojim životom.
I ono sve što ti bje, ču i što sni gori u njima istim žarom, ljepotom i čistotom.

Ne gordi se! Tvoje misli nisu samo tvoje! One u drugima žive.
Mi smo svi prešli iste putove u mraku, mi smo svi jednako lutali u znaku traženja, i svima jednako se dive.

Sa svakim nešto dijeliš, i više vas ste isti.
I pamti da je tako od prastarih vremena.
I svi se ponavljam, i veliki i čisti, kao djeca što ne znaju još ni svojih imena.

I snagu nam, i grijehu drugi s nama dijele, i sni su naši sami iz zajedničkog vrela.
I hrana nam je duše iz naše opće zdjele, i sebični je pečat jedan nasred čela.

Stojimo čovjek protiv čovjeka, u znanju da svi smo bolji, međusobni, svi skupa tmuša, a naša krv, i poraz svih, u klanju, opet je samo jedna historija duša.

Strašno je ovo reči u uho oholosti, no vrlo srećno za očajničku sreću, da svi smo isti u zloći i radosti, i da nam breme kobi počiva na pleću.

Ja sam u nekom tamo neznancu, i na zvijezdi dalekoj, raspredan, a ovdje u jednoj niti, u cvijetu ugasлом, razbit u svijetu što jezdi, pa kad ču ipak biti tamo u mojoj biti?

Ja sam ipak ja, svojeglav, i onda kad me nema, ja sam šiljak s vrha žrtvovan u masi; o vasiono! ja živim i umirem u svijema; ja bezimeno ustrajem u braći.

Tin Ujević, Pobratimstvo lica u svemiru

Solidarnost sa španjolskim i grčkim narodom (Rijeka, svibanj 2011.)

Teoretičari zavjere odjebite!

- Ne jebu te maskice, jebu te šefovi i političari. Ne jebu te vakcine, jebu te kmetovski kolektivni i individualni ugovori, ako ih uopće imate. Ne jebe te 5G, jebu te kapitalizam i država.

Kada se teorije zavjere asimiliraju i inteligentno služe od strane vlasti, one postaju demobilizirajući govor koji moramo znati prepoznati. Zapravo, kroz povijest je već bilo očiglednih korištenja teorija zavjera u korist vladajućih; poput teorije zavjera protiv vještica i Židova, koje su uspostavile kontrolu nad maštom i djelovanjem masa.

Odbijanje usvajanja teorija zavjera uključuje vjerovanje u organiziranost, kritičko razmišljanje i klasnu svijest – kao put do slobode koja nam je ukradena kapitalizmom. Potpuno je

legitimno da smo privučeni SF literaturom, tajnim društvima, ali to ne znači da bismo trebali izgraditi svoje živote prema tim fikcijskim nacrtima. Bolno je gledati kada te teorije zavjera izbijaju čak i među antisistemskim aktivistima, kada vidimo da holivudske distopije dobivaju kulturnu bitku, bitku ideja čak i među onima koji bi trebali biti imuni na to.

Mata Granata - Žilet žica (YouTube)

Demo uradak starog poznanika i nekadašnjeg aktiviste iz *Zadarskog anarchističkog fronta* i *Mreže anarhosindikalista*. Snimio je pjesmu protiv policijskog nasilja nad izbjeglicama. Poslušajte!

youtu.be/Oj0r80VvB6U

Romantična sumrak kapitalizma

'Sama titula glavnog direktora s prebivalištem u jednoj od najboljih ulica u gradu dovoljna je da vas na licu mjesta strijeljaju. Opasnost počinje u sumrak, i ne znate kad će strašni anarhisti zakucati na vaša vrata, a kada dođu, nema kome se možete obratiti za pomoć. U cijelom gradu nema jednog jedinog policajca. (...) Lokalna vlada izgubila je potpuni nadzor nad situacijom. Cijeli grad je u rukama strašnih i okrutnih članova FAI-a (Federacije anarhista Iberije); ti ljudi ne moraju polagati račune nikome osim sebi samima, te pojedinačno o svojim djelima. Saznao sam da je do danas (14. rujna 1936.) poubijano više od 8.000 pristojnih ljudi, i to samo u gradu Barceloni. (...) Dovoljno je da ste bili poslodavac (...) da se zna da je imao privilegiranu plaću, pa da ga uklone bez dalnjeg razmatranja.'

Anarhistica ispred vojne baze Bakunjin/Bruc (ljeto 1936.).
Izvor: *La Guerra Civil Española en Color*/Facebook

- svjedočanstvo M. J. Messerija, europskog generalnog direktora američke tvrtke za proizvodnju i distribuciju filmova Paramount Pictures, Inc. u Barceloni

Izvor teksta: *Umjetnost zabava i propaganda pod slobodarskim znakom - Emeterio Diez Puertas* (DAF - Zagreb, 2020.)

Naslovница ovog broja: Poster sovjetskog filma 'Don Kihot' (1957., režiser: Grigorij Kozincev)

COPYLEFT

Ako nije drugačije naznačeno, tekstove potpisuje uredništvo 'Društva otpora'. U časopisu se koriste slikovni mediji pribavljeni ili nastali od strane uredništva, zajedno sa slobodnim sadržajem medijske zbirke Wikimedia Commons. Kod sadržaja koji je preuzeti drugdje, izričito se navodi izvor.

Dozvoljeno je daljnje **slobodno korištenje i dijeljenje** sadržaja ovog časopisa isključivo **uz navođenje izvora**. Jednom iznesena ideja nije više ničije vlasništvo.

Kontakt: masa-sz [at] riseup.net

Pratite nas

 facebook.com/drustvootpora

 Blogovi:
mrezaanarhista.wordpress.com
masari.noblogs.org
masais.noblogs.org
blog.dnevnik.hr/drustvootpora

 twitter.com/drustvootpora

 YouTube kanal 'Li Berteri'

ISSN 1312-1618

